

VITA MARINA

Zeebiologische documentatie
Kwartaaluitgave

29e jaargang - 1979 - nr.3

INHOUD: 26 bladzijden

WEEKDIEREN ALGEMEEN pag. 53 - 54
BUIKPOTIGEN pag. 245 - 254
TWEEKLEPPIGEN pag. 163 - 164
VELDWERK pag. 117 - 118
LITERATUUR pag. 77 - 78
VARIA MARITIMA pag. 381 - 384
REGISTER pag. 41 - 44

VERKEERD GEBOORD

Zoals u uiteraard ontdekt hebt is bij het vorige nummer de pagina weekdieren algemeen 53 - 54 aan de verkeerde zijde geboord. U treft bij dit nummer een aan goede zijde geboord exemplaar aan, ter vervanging van het mislukte blad.

SLAKKEN STOPPEN TREIN

Het gaat hier weliswaar om landslakken, maar het gebeurde is wetenswaardig genoeg om in onze Varia een plaatsje te krijgen. De trein komende uit de richting van Suk-el-Arba in Tunesië had een vertraging van twee uur op zijn schema tengevolge van een uitzonderlijk voorval. De spoorbaan was letterlijk bedekt met landslakken, die onder de zware wielen van de locomotief tot moes werden vermalen. De wielen verloren in de glibberige brij hun grip op de rails. Met man en macht moest de baan slakkenvrij gemaakt worden, alvorens de rit kon worden voortgezet. Wie wel eens in Tunesië geweest is zal zeker herinneringen hebben aan kale struiken, hekken, telegraafpalen en verkeersborden beladen met landslakken, zich afvragende waarom de dieren tot boven in telegraafpalen kruipen, waar toch geen kruimel voedsel te vinden is.



In 1980 zal de Stichting Biologia Maritima weer een congres organiseren op de voor de insiders bekende wijze. Dat betekent een gevarieerd programma met de zeebiologie in woord en beeld. "Voor ieder wat wils" is in dit opzicht een van ouds bekende leus en die zal ook dit maal weer worden gehanteerd. De komende maanden zullen wij u verder op de hoogte brengen. Maar u noteert natuurlijk nu alvast de datum: zondag 19 oktober 1980.

Wij weten dat er onder ons zijn, die tegen zondag als congresdag bezwaren hebben. Helaas laten de beschikbaarheid van bruikbare ruimte en de mogelijkheden van voorbereiding ons geen keus. Wij kunnen slechts hopen, dat u daarvoor begrip kunt hebben.

U hebt dus de datum genoteerd. Wat gaat u in die tussentijd doen? U overlegt bij u zelf hoe u aan het slagen van het congres daadwerkelijk steun kunt verlenen. Wij geven u alvast een tweetal tips.

U hebt iets te laten zien of u wilt iets tentoonstellen. Dat bericht u ons zo spoedig mogelijk, opdat wij in overleg met u kunnen bepalen, hoe uw inbreng het beste in het geheel kan worden ingepast. Schroomt u vooral niet iets van u te laten horen, zelfs niet wanneer u meent, dat het niet de moeite waard is. Wij stellen voor de beste deelname graag een prijs beschikbaar.

Doe mee aan een fotowedstrijd op zeebiologisch terrein en win een prijs. U kunt meedoen door het inzenden van een of meer foto's in formaat 13x18 in kleur of zwart-wit. Een jury zal bepalen, welke de beste foto's zijn. De foto's worden eigendom van de stichting. Bestuursleden zijn uitgesloten van deelname.

U hebt het gelezen. Doe mee en gebruik uw vakantie voor het maken van enige fraaie foto's!

Congrescie

GAAN WE DE GOEDE KANT OP?

Ik hoor nog al eens van garnalenvissers, die allerlei materiaal voor de zeeaquaria in het Zeebiologisch Museum meebrengen, dat zij de indruk krijgen, dat de kwaliteit van het zeewater wat vooruit gaat. Zij merken dat aan de meer gevarieerde inhoud van hun netten.

Onlangs bracht men ons twee kleine pietermannen, *Trachinus vipera* Cuvier, een hondshaai, *Scylliorhinus caniculus* L., een doornhaai, *Squalus acanthias* L. en een harnasmantje, *Agonus cataphractus* L. die alen vlak onder de wal waren gevangen.

Nog aardiger zijn de volgende vangsten, die een jonge geïnteresseerde bezoeker, gewaand met een klein schepnet, achter het museum in de Scheveningse jachthaven heeft bemachtigd. Daar zwemmen tussen de boten en langs de steigers hele schooltjes harders, *Mugil ramada* Risso rond. Het zijn nog jonge dieren - ongeveer 6 cm groot - bliksemsnel en hele goede eters in het aquarium. Daar vullen zij hun magen niet alleen met mosselvlees en krabbevlees, maar ook met de algenvegetatie, die vrijwel geen kans krijgt om enigszins tot ontwikkeling te komen.

Tussen de kleine exemplaren zwemmen in de haven ook volwassen exemplaren naar men zegt. Ze kunnen tot 70 cm groot worden. Met het zoutgehalte neemt de harder het niet zo nauw, want zelfs tot in het brakke water van de riviermondingen komt hij voor.

Tussen de jonge harders ontdekten we ook een juveniele horsmakreel, *Trachurus trachurus* L., die naar we hopen ook in het aquarium goed zal gedijen.

Tenslotte nog een dier dat het zoetwater voor het zeewater verwisselt, wanneer de paartijd nadert en wel de wolhandkrab, *Eriocheir sinensis* Milne-Edwards. We kregen een manlijk exemplaar, waarvan rugschild en poten dik begroeid waren met zeepokken van een kornetvisser, die ten Z. van Scheveningen gevestigd had. Hij heeft reeds een mooi hol tussen

de stenen in het aquarium als schuilplaats uitgezocht. Ik dacht dat de aanwezigheid van bovengenoemde dieren in de zee vlak onder de wal, een teken mocht zijn dat de fauna aldaar niet uitgestorven is. Laten we hopen dat steeds meer maatregelen getroffen zullen worden om de zee nog schoner te krijgen. Want ook met bovenstaande leuke vondsten is nog geen bewijs geleverd dat we al hoera mogen roepen.

B.Entrop

SCHELPEN ALS SIERADEN

De miljoenen West-Europeanen, die jaarlijks hun vakantie doorbrengen aan de kusten van de Middellandse Zee, nemen vaak een souveniertje mee naar huis. In veel gevallen zijn dat schelpen, die op een of andere manier tot een soort sieraad of gebruiksvoorwerp zijn verwerkt.

Opgraveningen hebben aangetoond, dat de Oude Steentijd-mensen in Duitsland zo'n 25.000 jaar geleden ook al Mediterrane schelpen als hanger gebruikten. Volgens prof. Bosinski van de Universiteit van Keulen zijn de schelpen door ijstijd-jagers via het Rhône-dal en Dijon naar Duitsland gebracht. Een en ander kwam als theorie naar voren, nadat in de Duitse deelstaat Rijnland-Pfalz een 'kampeerterrein' van deze jagers was blootgelegd. (Telegraaf)

WIE DOET ER MEE?

De heer Gijs Kronenberg zoekt contact met verzamelaars/schrijvers, die met hem aandacht willen gaan geven aan het schelpengeslacht Strombus, teneinde in een gezamenlijk stuk werk dit geslacht voor de Vita Marina te behandelen.

Wie voelt er iets voor dit lofwaardige streven? De copymap kan altijd vulling gebruiken. Contactadres: Gijs Kronenberg, Kalverstraat 58, 5642 CJ Eindhoven.

SLECHTE ZOMER

Het is te hopen, dat de zomer 1980 beter weer laat zien dan die van 1979 en dat Wibro niet weer reden heeft in de Volkskrant een cartoon te plaatsen zoals hij deed op 24 juli 1979: "...Wie gaat er mee schelpjes zoeken?"



OPGEPAST VOOR SCHELPPREPARATIE

Zeldzame en dus meestal kostbare schelpen verliezen belangrijk aan waarde, wanneer ze kleine beschadigingen vertonen zoals matte plekken in het glazuur, afgebroken stukjes van het kanaal, een 'geknabbelde' mondrand, wormgaatjes e.d.

Om toch de verkoopprijs op topniveau te houden, gaat een firma in Taiwan reeds zover, dat zij er een reparatieafdeling op na houdt, die de schelpen zodanig restaureert, dat van de oorspronkelijke onvolkomenheden niets meer te zien is. Wormgaten worden gestopt, men polijst en vijlt, maar de meest moderne 'truc' is de kunst om met kokend

zuur het parelmoer van Cypraeidae zo zacht te maken, dat met dit materiaal herstellingen aan zeer zeldzame schelpen aan te brengen zijn, die anders onverkoopbaar zouden zijn. Ze kopen zelfs tweede keus schelpen op om die na restauratie weer als perfecte exemplaren te verkopen.

Dat men er ook niet voor terugschrikt om een met zoutzuur bewerkt exemplaar van *Conus sowerbii* Reeve als nieuwe soort te lanceren is ook al voorgevallen.

Cypraea-soorten van het geslacht Zoila-afkomstig uit Australië worden tot fraaie goudkleurige variëteiten of forma's gemaakt, door ze een tijdje te laten vertoeven in een fiks opgestookte oven.

Wat men al niet verzint, wanneer de jacht op zeldzaamheden hoogtij viert.

Het is dus opletten geblazen bij de aankoop van kostbare soorten, wanneer deze praktijken meer en meer navolging zullen vinden.

In het licht van deze reparaties kun je je natuurlijk afvragen of de Nachtwacht van Rembrandt ook in waarde is gedaald, nu hij kortelings weer een fikse restauratie heeft ondergaan. Maar eerlijk is eerlijk, een echt natuurlijk perfect exemplaar blijft een gewaardeerd bezit.

UIT DE



VLOEDLIJN

Midden augustus was mijn schoonzuster Mvr. Persoon uit Amstelveen met vakantie op Terschelling. Zoals gewoonlijk neemt ze dan wat schelpen mee naar huis. Deze keer waren er wat wuiken bij. Tot mijn grote verbazing zat er een slanke noordhoren, *Colus gracilis* (Da Costa, 1778) tussen. Een oud exemplaar begroeid met wat zeepokken maar nog redelijk gaaf. Ze had hem gevonden op het strand bij Hoorn; midden op het strand. Hij krijgt een ereplaats in mijn verzameling dat spreekt vanzelf.

P. Stroet

VOORZICHTIG MET DE ZON

In Hawaiian Shell News lezen wij dat de heer Elmer Leehman kortelings werd geopereerd aan een vorm van huidkanker. Deze vorm van kanker ontstaat, wanneer de huid te lang aan de tropenzon wordt blootgesteld. Een leuke bruine huid mag dan wel charmant staan, de gevaren voortvloeiende uit een te lange bestraling zijn beslist niet overtrokken. Tegenwoordig zijn goede lotions in de handel, die wel is waar niet zoals vele crèmes de garantie van een fraaie gebronsde huid geven, maar wel de huid goed tegen de zon beschermen. Vraag uw dokter naar een betrouwbaar merk.

De een zal voor huidaandoeningen ten gevolge van zonbestraling veel gevoeliger zijn dan de ander. Het blijkt dat ouderen gevoeliger zijn dan jonge mensen.

Gaat U op vangreis naar de tropen neem dan een goede lotion mee, maar denk ook aan een shirt met lange mouwen, een lange oude spijkerbroek of linnen broek en ook een hoofddeksel, met liefst een schaduwgevend rand in de nek. Ook een nat duikpak is erg goed. Beter een beetje dwaas gekleed dan de risico van een huidkankeraandoening.

In aansluiting op deze waarschuwing nog een paar aanwijzingen:

■ Weest vooral voorzichtig, wanneer u zo uit Nederland in de warmte komt, uw huid verbrandt anders te snel en uw pret wordt door pijn vergald.

■ Weest nog voorzigtiger, wanneer u gaat snorkelen. Door uw aandacht voor hetgeen u onder water ziet, vergeet u, dat de zon uw rug bestraalt en dat het water daarbij als een prisma werkt.

■ Wandelt u in de warmte in zeer ondiep water, trek dan sokken of kousen aan om uw enkels te beschermen. Die zijn nat door het water en worden bovendien steeds aan de zon blootgesteld. Ook daar werkt het water als een prisma.

TECTUS NILOTICUS (L.) GEKWEKT

Jerry Heslinga van het Micronesian Mariculture Demonstration Centre is het gelukt om *Tectus niloticus* (L.) in het laboratorium voort te planten.

In Micronesië en in de zuidelijke Stille Oceaan is deze grote slak economisch van groot belang. Uit de ons ter beschikking staande gegevens is het niet duidelijk of *Tectus niloticus* ook voor de consumptie dient. Wij kennen *Tectus niloticus* als een leverancier van parelmoer. Onder meer worden- maar beter werden- uit deze horen de parelmoerknoopjes gedraaid, die vóór de komst van de plastic knoopjes de overhemden en damesblousjes sierden.

Het is Heslinga gelukt om een duidelijk inzicht te krijgen in de voortplantingscyclus van volwassen exemplaren. Daarna heeft hij de techniek ontwikkeld om in laboratorium-tanks allereerst de eieren uit te broeden en vervolgens de larven tot slakjes op te kweken. Hiervoor wordt het zgn. zonneënergiesysteem gebezigd, waarbij het water noch gefilterd noch van antibiotica of speciaal voedsel voorzien wordt. Slecht natuurlijk ontstane algen spelen in het ontwikkelingsproces mee. Reeds zijn vele jonge slakjes-in het laboratorium geboren- uitgezet op die riffen, waar een enorme slag geslagen was in de *Tectus niloticus*-populatie.

GEVRAAGD

Wie helpt mij aan een schelp met een boorgat van een purperslak?, vraagt dr. E.C.M. Roderkerk, Pernambucolaan 15, 2051 LV Overveen, telefoon 023 - 262302. Degene, die aan deze oproep gehoor geeft bij voorbaat hartelijk dank.

KLEINER NUMMER

Ten gevolge van enige tegenslag is dit nummer kleiner dan u gewend bent. Het volgende wordt daarom des te groter.